
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

על פילים ואנשים - היבטים ביולוגיים, ארכאולוגיים של הפילים
בהקשר לאדם - 43626

תאריך עדכון אחרון 30-10-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: ארכאולוגיה והמזרח הקרוב הקדום

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 2026

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ רבקה רבינוביץ

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: rivkar@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום במייל

מורי הקורס:
פרופ רבקה רבינוביץ

תאור כללי של הקורס:

פילים מרתקים אנשים, מדוע? ננסה להבין את סוד הקסם! תחילה נלמד את התכונות הביולוגיות הייחודיות של הפילים ואת תולדות הופעתם על פני כדור הארץ. מה מקור הופעתם באתרים ארכיאולוגיים והאם אפשר לשחזר צייד פילים בתקופות קדומות. נדון בהופעתם בעולם האמנות הקדום. נסקור את הקשר עם האדם בעבר כבהמות משא ומלחמה. נבחן את בעיות השימור כיום ואת התוכניות לעתיד.

מטרות הקורס:

ליידע את קהל הסטודנטים המגוון לגבי ההיסטוריה של האדם והפילים במרחב גיאוגרפי מגוון. תו כדי הכרות עם התכונות הביולוגיות הספציפיות.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

הכרות כללית עם פיליים ותכונותיהם
רקע הסטורי על הקשר עם האדם ביבשת אפריקה ואירואסיה
דיון בשאלות מוסריות של ניצול הפילים כיום
מחשבה ביקורתית

דרישות נוכחות (%):

100

שיטת ההוראה בקורס: פרונטלית

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

מפלצות וענקים" - היסטוריה של המדע בחקר פילים. מה זה פיל? אבולוציה של הפיליים Proboscidea

פילים ברקורד הארכיאולוגי הקדום.

הכחדות החיות הגדולות בסוף הפליסטוקן, גדול קטן באיים, ממותות וקרנפים קפואים, איך הם נראו, איך הם מתו ומה הם אכלו

פילים מבויתים/מאולפים - ההיסטוריה של ביות פילים באסיה לעומת אפריקה

פילים כיום - שימור, שיטות ממשק, צייד מבוקר, צייד לא חוקי

עתיד הפילים

פילים במלחמה

ביקור בגבעת רם באוספים הלאומיים לטבע

סמינרים של סטודנטים

חומר חובה לקריאה:

Boschian, G., Saccà, D., 2010. Ambiguities in human and elephant interactions? Stories of bones, sand and water from Castel di Guido (Italy). *Quaternary International* 214, 3-16.

Christiansen, P., 2004. Body size in proboscideans, with notes on elephant metabolism. *Zoological Journal of the Linnean Society* 140, 523-549.

Conybeare, A., Haynes, G., 1984. Observations of Elephant mortality and bones in Water Holes. *Quaternary Research* 22, 189-200.

Fisher, Jr., J.W., 2001. Elephant butchery practices in the Ituri Forest, Democratic Republic of the Congo, and their relevance for interpreting human activities at prehistoric proboscidean sites. In: West, D., (ed.), *Proceedings of the International Conference on Mammoth Site Studies Publications in Anthropology* 22. University of Kansas, Lawrence, pp. 1-10.

Gaudzinski, S., Turner, E., Anzidei, A.P., Alvarez-Fernández, E., Arroyo-Cabrales, J., Cinq-Mars, J., Dobosi, V.T., Hannus, A., Johnson, E., Münzel, S.C., Scheer, A., Villa, P., 2005. The use of proboscidean remains in every-day Palaeolithic life. *Quaternary International* 126-128, 179-194.

Goren-Inbar, N., Lister, A., Werker, E., Chech, M., 1994. A butchered elephant skull and associated artifacts from the Acheulian site of Gesher Benot Ya'aqov, Israel. *Paléorient* 20, 99-112.

Lister, A.M., 2004. Ecological interactions of Elephantids in Pleistocene Eurasia: *Palaeoloxodon* and *Mammuthus*. In: Goren-Inbar, N., Speth, J. (Eds.), *Palaeoecology of the Levantine Corridor*. Oxbow Books, Oxford, pp.53-60.

Mussi, M., Villa, P., 2008. Single carcass of *Mammuthus primigenius* with lithic artifacts in the Upper Pleistocene of northern Italy. *Journal of Archaeological Science* 35, 2606-2613.

Sukumar, R., 2003. *The living elephants*. Oxford University Press, Oxford.

Surovell, T., Waguespack, N., Brantingham, P.J., 2005. Global archaeological evidence for proboscidean overkill. *PNAS* 102 (17), 6231-6236.

Tchernov, E., Shoshani, J., 1996. Proboscidean remains in the southern Levant. In: Shoshani, J., Tassy, P. (Eds.), *The Proboscidea: Evolution and Palaeoecology of elephants and their relatives*. Oxford University Press, Oxford, pp. 225-233.

Yravedra, J., Dominguez-Rodrigo, M., Santonja, M., Perz-Gonzalez, A., Panera, J., Rubio-Jara, S., Baquedano, E., 2010. Cut marks on the Middle Pleistocene elephant carcass of Aridos 2 (Madrid, Spain). *Journal of Archaeological Science* 37, 2469-2476.

חומר לקריאה נוספת:
כל תלמיד בהתאם לנושא העבודה

מרכיבי הציון הסופי :

מידע נוסף / הערות:
• סיור בגבעת רם באוספים הלאומיים לטבע של האוניברסיטה העברית